

سنتز پژوهی شاخص‌ها و مؤلفه‌های برنامه‌درسی مبتنی بر بهزیستی برای فراگیران دوره دوم ابتدایی

دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۰۸

پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۰۱

محبوبه شاه جوان^۱

دانشجوی دکتری برنامه ریزی آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تربت حیدریه، ایران

حسین مومنی مهمویی

گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، تربت حیدریه، ایران

مرضیه عالی

استادیار گروه مبانی فلسفی - اجتماعی تعلیم و تربیت، دانشگاه تهران، ایران

تورج فلاح مهنه

گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تربت حیدریه، ایران

چکیده:

توجه به بهزیستی و ارتقای کیفیت زندگی از اهداف مهم در جوامع در سالیان اخیر است؛ از سویی در نظام‌های تعلیم و تربیت سعی می‌شود تا زمینه‌ی بهزیستی فراگیران را در ابعاد مختلف فراهم سازند؛ لذا هدف پژوهش حاضر شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های برنامه‌ی درسی مبتنی بر بهزیستی فراگیران دوره‌ی دوم ابتدایی است. رویکرد پژوهش حاضر کیفی و روش آن سنتزپژوهی است. جامعه‌ی پژوهش کلیه‌ی مقالات چاپ شده‌ی فارسی و لاتین هستند (۱۸۶ مقاله) که از سال ۲۰۱۲ میلادی و ۱۳۹۳ شمسی تاکنون در مورد الگوی برنامه‌ی درسی مبتنی بر بهزیستی فراگیران در پایگاه‌های تخصصی و علمی ارائه شده‌اند. نمونه‌ی پژوهش ۳۰ مقاله است که این تعداد بر اساس پایش موضوعی، اشباع نظری داده‌ها و به-صورت هدفمند انتخاب شدند. داده‌های پژوهش از تحلیل کیفی اسناد مورد مطالعه، گردآوری شده‌اند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل محتوا به شیوه‌ی مقوله‌بندی برمبنای الگوی سنتزپژوهی روبرتس استفاده شده است. برای بررسی اعتبار یافته‌ها از کدگذاری مجدد یافته‌ها بر مبنای روش اسکات (۲۰۱۲) استفاده شد و ضریب توافق بین ارزشیابان ۸۳ درصد محاسبه گردید. مؤلفه‌ها و شاخص‌های الگوی برنامه‌ی درسی مبتنی بر بهزیستی در ۷ بُعد، ۲۷ محور و ۱۱۵ مقوله شامل ابعاد ویژگی‌های فراگیران، ویژگی معلم، رویکردهای یاددهی-یادگیری، محتوا، شاخص‌های بهزیستی، محیط و ویژگی‌های ارزشیابی سازماندهی شدند.

واژگان کلیدی: مؤلفه‌های برنامه‌درسی، بهزیستی، دوره دوم ابتدایی، سنتزپژوهی.

Synthesis of Welfare-Based Curriculum Indicators and Components for Second Grade Learners

Mahboubeh Shahjavan¹

PhD Student in Educational Planning, Department of Educational Sciences, Torbat Heydariyeh Branch, Islamic Azad University

Hossein Momenimahmouei

Department of Educational Sciences, Torbat Heydariyeh Branch, Islamic Azad University, Torbat Heydariyeh, Iran

Marzieh Aali

Assistant Professor, Department of Philosophical-Social Foundations of Education, University of Tehran, Iran

Turaj Falah

Department of Educational Sciences, Torbat Heydariyeh Branch, Islamic Azad University, Torbat Heydariyeh, Iran

Abstract:

Paying attention to welfare and improving the quality of life is one of the important goals in societies in recent years. On the other hand, in education systems, efforts are made to provide the welfare of learners in various dimensions. Therefore, the aim of this study is to identify the dimensions and components of the curriculum based on the well-being of second grade students. The approach of the present study is qualitative and its method is synthesis research. The research population is all articles (186 articles) that have been presented in the specialized and scientific databases since 2012 and 2013 on the curriculum model based on the well-being of learners. The research sample is 30 articles, which were purposefully selected based on thematic monitoring, theoretical data saturation. Research data were collected from qualitative analysis of the studied documents. In order to analyze the data, content analysis was used in a categorical manner based on Roberts's research synthesis model. In order to check the validity of the findings, the coding of the findings based on Scott (2012) method was used and the agreement coefficient between the evaluators was calculated to be 83%. Components and indicators of welfare-based curriculum model in 7 dimensions, 27 axes and 115 categories including dimensions of learners' characteristics, teacher's characteristics, teaching-learning approaches, content, welfare indicators, environment and characteristics Evaluations were organized.

Keywords: Components, Curriculum, Welfare, Secondary School, Synthesis.

¹ Corresponding author: Momenimahmouei@yahoo.com

مقدمه

ارتقای کیفیت زندگی و بهزیستی در سطوح مختلف از موضوعات و دغدغه‌های روبه رشد جوامع جهانی در سالیان اخیر بوده است (WHO, 2017 & Cratsley & Mackey, 2018). سازمان بهداشت جهانی، کیفیت زندگی را به‌عنوان ادراک و فهم فرد از موقعیت او در زندگی، در زمینه‌ای از سیستم فرهنگی و ارزشی، همراه با اهداف، استانداردها، انتظارات و علاقه‌مندی‌های فرد تعریف می‌کند؛ همچنین اضافه می‌دارد که کیفیت زندگی مفهومی گسترده است که به شکلی پیچیده تحت تأثیر سلامت جسمانی، حالت روان‌شناختی، سطح استقلال، روابط اجتماعی و رابطه‌ی شخص با افراد مهم در زندگی او قرار می‌گیرد (Gracie et al, 2017) در همین راستا رویکردهای روان‌شناسی نیز در دهه‌های اخیر دچار تغییراتی شده است و مفاهیم جدید در حوزه‌ی روان‌شناسی بر روان‌شناسی مثبت تأکید دارند (Cratsley & Mackey, 2018)

روان‌شناسی مثبت از مؤلفه‌هایی است که پس از جنگ جهانی دوم و به دنبال انتقاد از توجه بیش‌ازاندازه به جنبه‌ی درمانی روان‌شناسی موردتوجه قرار گرفت روان‌شناسی مثبت بود. به عقیده‌ی سلیگمان و میهالی (Sligman & mihaly, 2000) روان‌شناسی مثبت مطالعه‌ی علمی عملکرد مثبت انسان و شکوفایی در سطوح بیولوژیکی، شخصی، ارتباطی، نهادی، فرهنگی و جهانی زندگی است. پارک و پترسون (Positive Psychology, 2008) روان‌شناسی مثبت را به‌عنوان مطالعه‌ی علمی آنچه زندگی را به بهترین شکل می‌سازد تعریف می‌کند. عبارت "زندگی که ارزش زیستن داشته باشد" بارها توسط سلیگمان و میهالی در توصیف روان‌شناسی مثبت بیان شده است و این خود نشان‌دهنده‌ی اهداف این حوزه در راستای دستیابی به حس زندگی مطلوب است. روان‌شناسی مثبت پدیده‌های روان‌شناختی را در سطوح مختلف مدنظر قرار می‌دهد و به مطالعه‌ی تجربیات انتزاعی

مثبت، ویژگی‌های شخصیتی مثبت، و نهادهای مثبت می‌پردازد و معتقد است برخلاف هیجانات منفی که بار و ذهن مردم را محدود می‌سازد هیجانات مثبت، ذهن انسان را فعال نگاه می‌دارند که خود موجب بالا رفتن توانایی انسان می‌شود (Armstrong, 2008). بر اساس تعریف روان‌شناسی مثبت، نوع نگرش و عادات روزمره-ی مردم بر زندگی آن‌ها تأثیر مثبت خواهد داشت. مطالعات نشان می‌دهند خوش‌بینی و مثبت‌اندیشی، امید به زندگی و تغییر شرایط در جهت مثبت را به همراه خواهد داشت. روان‌شناسی مثبت که از آن با عنوان روان‌شناسی مثبت‌گرا، نیز نام‌برده می‌شود در اکثر مواقع با مثبت‌اندیشی اشتباه گرفته می‌شود؛ چرا که روان‌شناسی مثبت، نگاهی علمی و توصیفی از تحقیقات ارزشمند علمی برای بهبود کیفیت زندگی انسان‌ها است و مثبت‌اندیشی صرفاً توصیه‌هایی مثبت و جذاب در این زمینه (Egbert & Barandiaran, 2014) همگام با ظهور و بروز روان‌شناسی مثبت‌گرا در دهه‌ی اخیر، تغییر و تحولات گسترده‌ای در زمینه‌های علوم رفتاری، آموزش و پرورش صورت پذیرفت و مفاهیم عمده رویکرد روان‌شناسی مثبت‌گرا مطرح شدند. یکی از عمده‌ترین مؤلفه‌های این حوزه، بهزیستی نام داشت که هدف خود را سازگاری، اعتمادبه‌نفس، شادکامی و ویژگی‌هایی از این قبیل قرار داده است و از آنجایی‌که در نظام آموزشی بخش عمده‌ای از اهداف متوجه این موارد است یکی از اهداف مهم و اساسی نظام آموزشی نیز قلمداد می‌شود (Masoumparast et Al, 2021) بهزیستی در برداشت کلی به احساس مثبت و رضایتمندی عمومی از زندگی است که شامل خود و دیگران در حوزه‌های مختلف مانند فردی، تحصیلی، خانوادگی و... می‌شود و افراد با احساس بهزیستی بالا، بیشتر هیجانات مثبت را پیدا می‌کنند و از حوادث و اتفاقات پیرامون خودارزیابی مثبت دارند (Myers & Diener, 2018)؛ همچنین سطوح بالاتر بهزیستی با مشارکت، تعهد، تعامل و پیشرفت تحصیلی نیز همراه

مرور پیشینه‌ی پژوهشی در زمینه‌ی حوزه موضوعی نشان‌دهنده تأثیر ابعاد بهزیستی بر عوامل مختلفی همچون تاب‌آوری تحصیلی و جذابیت فرآیند یادگیری (Belfi et Al, 2012)؛ سازگاری تحصیلی (Shalian, 2020)؛ باورهای فراشناختی (Nasirzadeh & Nargesian, 2019)، خود پنداره دانش‌آموزان و هدف‌گرایی تحصیلی (Sohrabi & Qalami, 2019)، حل مسئله‌ی اجتماعی و سلامت اجتماعی (Nezami & Ranjbar & Kakabrai, 2019)؛ خودمهارگری دانش‌آموزان (Suzani et Al, 2022) است. از طرفی سنین دبستان برای کودکان، به‌عنوان سنینی شناخته می‌شوند که پایه‌ریزی شخصیت افراد در بزرگسالی در این سنین روی می‌دهد؛ لذا توجه به بهزیستی و مسائل شخصیتی دانش‌آموزان در هر جامعه‌ای موجب پرورش افرادی می‌شود که در آینده قادرند امور مختلفی را به دست‌گیرند و جامعه‌ی خود را با شایستگی اداره و هدایت نمایند (Nezami Ranjbar & Kakabrai, 2019)؛ با وجود این، خلأ پژوهشی که به شکل سازمان‌یافته به بررسی ابعاد و مؤلفه‌های بهزیستی برای فراگیران پرداخته باشد در بررسی پیشینه پژوهشی احساس می‌شد؛ لذا هدف از پژوهش حاضر بررسی و دسته‌بندی شاخص‌ها و مؤلفه‌های برنامه درسی مبتنی بر بهزیستی برای دانش‌آموزان دوره‌ی دوم ابتدایی است.

روش تحقیق

روش پژوهش حاضر سنتز پژوهی (The-synthesis research) است که شامل ترکیب ویژگی‌ها و عوامل خاص ادبیات تحقیق می‌شود. سنتز پژوهی در برخی از موارد به‌عنوان فرا تحلیل کیفی شناخته شده و سعی دارد تحقیقاتی را که پوشش می‌دهد، تحلیل کرده و تناقضات موجود در آن را حل کند و ضمن یک‌پارچه‌سازی نتایج، موضوعات اصلی را نیز برای تحقیقات آینده مشخص کند (Cooper & Hedges, 2009). داده‌های

است (Cadime et al, 2016). بهزیستی همان‌طور که اشاره شد ابعاد مختلفی همچون روان‌شناختی، ذهنی، تحصیلی و اجتماعی دارد که در ادامه به آن پرداخته می‌شود.

بهزیستی روان‌شناختی ازجمله مفاهیم موردتوجه در روان‌شناسی مثبت‌گرا و به معنی عملکرد بهینه انسان است (Frisch, 2005). ساگون و کارولی (Sagone & Caroli, 2014) بهزیستی روان‌شناختی را عبارت از سلامت روان می‌دانند که فرد را به مقابله با فشارهای مختلف زندگی و تنظیم آن‌ها به یک روش قابل‌قبول توانمند می‌کند. یکی دیگر از عواملی که در دسته انواع بهزیستی قرار می‌گیرد، بهزیستی ذهنی است. بهزیستی ذهنی سازه‌ای چندبعدی است که تجارب عاطفی مثبت و رضایت از زندگی و فقدان حالت‌های عاطفی منفی را نشان می‌دهد؛ عاطفه‌ی مثبت نشان‌دهنده این است که شخص تا چه حدی احساس خرسندی و رضایت دارد در مقابل عاطفه منفی نشانگر ناراحتی و احساس‌های ناخوشایند و نامطلوب است (Alipour et Al, 2017).

بهزیستی اجتماعی به معنای سازگاری و تلفیق درونی و برونی شخص با اعضای جامعه و دنیایی است که در آن زندگی می‌کند (Rezaian & Lashani, 2015)؛ به عبارتی بهزیستی اجتماعی، به چگونگی عملکرد انسان در رابطه‌ی اجتماعی و چگونگی تفکر وی از اجتماع است و به تطابق و سازگاری فرد با محیط پیرامونش اشاره دارد (Subhi Gharamaleki, 2018). بهزیستی تحصیلی، گونه‌ای دیگر از انواع بهزیستی است. بهزیستی تحصیلی را به‌عنوان نگرش فراگیران به تحصیل نظر می‌گیرند (Shafiei & Barhemat, 2020). این نگرش در چهار بعد معنا پیدا می‌کند: نگرش کلی به زندگی تحصیلی، نگرش به استاد، نگرش به همسالان و نگرش به سازمان و ساختمان محل تحصیل (Belfi et Al, 2012).

شخصیت افراد در بزرگسالی در این سنین روی می‌دهد؛ لذا توجه به بهزیستی و مسائل شخصیتی دانش آموزان در هر جامعه‌ای موجب پرورش افرادی می‌شود که در آینده قادرند امور مختلفی را به دست گیرند و جامعه‌ی خود را با شایستگی اداره و هدایت نمایند (Nezami Ranjbar & Kakabrai, 2019)؛ با وجود این، خلأ پژوهشی که به شکل سازمان یافته به بررسی ابعاد و مؤلفه‌های بهزیستی برای فراگیران پرداخته باشد، در بررسی پیشینه پژوهشی احساس می‌شد؛ لذا هدف از پژوهش حاضر بررسی و دسته‌بندی شاخص‌ها و مؤلفه‌های برنامه‌ی درسی مبتنی بر بهزیستی برای دانش آموزان دوره‌ی دوم ابتدایی است.

مرحله‌ی دوم: اجرای پژوهش به منظور بازیابی

مطالعات؛ این مرحله به جست‌وجوی منابع مربوط با نیاز اصلی پژوهش اختصاص دارد (پراشر، ۲۰۱۵)؛ از این رو ابتدا کلیه‌ی مقالات علمی معتبر از طریق جست‌وجوی کلید واژه‌هایی از قبیل؛ بهزیستی در برنامه‌ی درسی، برنامه‌ی درسی مبتنی بر بهزیستی فراگیران، از طریق پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی از جمله؛ Sid ، Normagas ، Magiram، پرتال جامع علوم انسانی، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (IRANDOC) و جویشگر فارسی علم نت و همچنین پایگاه‌های اطلاعاتی در خارج از جمله؛ Scopus، Emerald، Sage، Scientific Information Database، ProQuest، Science Direct، Taylor & Francis، Worldscientific، Springerlink، Google Scholar و Eric و Wiley شناسایی شدند و با توجه به هدف تحقیق منابع مرتبط حفظ و منابع غیرمرتبط حذف شد.

مرحله‌ی سوم: گزینش، پالایش و سازماندهی

مطالعات؛ این مرحله به داوری درباره‌ی تعیین مطالعات مرتبط با نیازهای دانشی اختصاص دارد. داوری که نیازمند تدوین ملاک‌هایی برای گزینش و دسته‌بندی مطالعات است (موفت، ۲۰۱۵). معیارهای ورود

به‌دست‌آمده از این پژوهش بر اساس کدگذاری در سه سطح باز، محوری و منتخب مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. در پژوهش حاضر، جهت تحلیل یافته‌ها از الگوی شش مرحله‌ای سنتزپژوهی روبرتس شامل مراحل؛ ۱- شناسایی نیاز، اجرای جست‌وجوی مقدماتی، شفاف‌سازی نیاز، ۲- اجرای پژوهش به‌منظور بازیابی مطالعات، ۳- گزینش، پالایش و سازمان‌دهی مطالعات، ۴- چارچوب ادراکی و متناسب ساختن آن با اطلاعات حاصل از تحلیل، ۵- پردازش، ترکیب و تفسیر در قالب فرآورده‌های ملموس و ۶- ارائه نتایج استفاده شد. برای اطمینان از نحوه‌ی کدگذاری‌ها از چهار نفر ارزشیاب جهت کدگذاری مجدد یافته‌ها استفاده شد که به‌منظور تأیید از روش اسکات (۲۰۱۲) استفاده شد که در این پژوهش میزان توافق بین ارزشیابان عدد ۸۳/۹۱ به دست آمد که نشان‌دهنده‌ی ۸۳ درصد توافق بین ارزشیابان در کدگذاری‌ها بود.

$$C.R = \frac{85+109+91+101}{4 \times 115} \times 100 = 83/91$$

$$C.R = \frac{\text{تعداد مقوله مورد های توافق}}{\text{تعداد کل مقوله ها}} \times 100$$

در ادامه به فراخور این بخش پژوهش به چهار مرحله‌ی نخست مدل روبرتس با توجه به موضوع پژوهش پرداخته می‌شود:

مرحله‌ی اول: شناسایی نیاز، اجرای جست‌وجوی

مقدماتی، شفاف‌سازی نیاز؛

مرور پیشینه پژوهشی در زمینه‌ی حوزه‌ی موضوعی نشان‌دهنده‌ی تأثیر ابعاد بهزیستی بر عوامل مختلفی همچون تاب‌آوری تحصیلی و جذابیت فرآیند یادگیری (Belfi et Al, 2012)؛ سازگاری تحصیلی (Shalian, 2020)؛ باورهای فراشناختی (Nasirzadeh & Nargesian, 2019)، خود‌پنداره دانش آموزان و هدف‌گرایی تحصیلی (Sohrabi & Qalami, 2019)، حل مسئله اجتماعی و سلامت اجتماعی (Nezami Ranjbar & Kakabrai, 2019)؛ خودمهارگری دانش‌آموزان (Suzani et Al, 2022) است. از طرفی سنین دبستان برای کودکان، به‌عنوان سنینی شناخته می‌شوند که پایه‌ریزی

(Inclusion Criterion) به این پژوهش شامل موارد ذیل است:

- ۱- مقالات انتشار یافته در زمینه برنامه درسی مبتنی بر بهزیستی فراگیران ابتدایی
- ۲- تحقیقات بایستی داده‌ها و اطلاعات کافی را در ارتباط با اهداف پژوهش، گزارش کرده باشند؛ از این رو، کفایت یک پژوهش جهت بررسی در این مقاله گزارش مؤلفه‌های برنامه-ی درسی مبتنی بر بهزیستی بود.
- ۳- تحقیقاتی که فرایند بررسی تخصصی را زیر نظر داوران متخصص طی می‌کنند و به-صورت مقاله کامل از طریق برخط و یا به‌طور کامل چاپ شده، باشند.

ملاک‌های خروج این مطالعه شامل موارد زیر است:

- ۱- پژوهش‌هایی که اطلاعات کافی در زمینه‌ی اهداف این تحقیق گزارش نداده بودند.
- ۲- پژوهش‌هایی که فاقد کیفیت لازم علمی بودند و در مجلات و کنفرانس‌های بی اعتبار انتشار یافته بودند.
- ۳- پژوهش‌هایی که به بررسی نقش هر کدام از شاخص‌های بهزیستی در سایر متغیرهای آموزشی پرداخته بودند.

در این گام از یک فرم استاندارد استفاده شد، قسمت-هایی که در فرم موردنظر بود عبارت‌اند از: منبع (شامل نام مجله، عنوان مقاله و نویسنده)؛ هدف (هدف از مطالعه)؛ روش‌شناسی و نتایج کلی. برای انتخاب منابع مناسب کلید واژه‌های مورد نظر در هر یک از پایگاه‌ها مورد جست‌وجو قرار گرفت. بر این اساس

روند بررسی پژوهش‌ها به ترتیب به این شرح است؛ کل مطالعات مرتبط با کلیدواژه‌ها ۱۸۶ مورد، حذف تحقیقات نامرتب پس از بررسی عناوین ۸۹ مورد، چکیده مقالات مورد بررسی ۹۷مورد، حذف پژوهش‌های نامرتب پس از بررسی چکیده مطالعات ۴۹ مورد، تحقیقات مرتبط با متن کامل ۴۸ مورد، حذف تحقیقات نامرتب پس از بررسی متن کامل ۱۸ مورد، کل تحقیقات نهایی ۳۰ مورد، بنابراین در این پژوهش ۳۰ پژوهش که همگی از مطالعات خارجی بودند مورد بررسی قرار گرفتند.

مرحله‌ی چهارم: تعیین چارچوب ادراکی و متناسب ساختن آن با اطلاعات حاصل از تحلیل این مرحله، چارچوبی پیوند دهنده است که اطلاعات به دست آمده در پیرامون آن ترکیب می‌شود (Mofet, 2015)؛ از این رو چارچوب ادراکی شکل گرفته در این پژوهش حول دو مفهوم اصلی برنامه درسی و بهزیستی فراگیران است.

یافته‌های تحقیق

در این بخش باتوجه به الگوی شش مرحله روبرتس به تحلیل مراحل پنجم و ششم پرداخته می‌شود:
مرحله‌ی پنجم: پردازش، ترکیب و تفسیر در قالب فرآورده‌های ملموس؛ باتوجه به یافته‌های حاصل از تحقیقات مرتبط با هدف پژوهش، ابتدا کلیه شاخص‌ها از طریق فرآیند کدگذاری باز استخراج می‌شوند؛ از این رو باتوجه به فرآیند، کدگذاری حاصل از مرحله‌ی اول، در این بخش ابتدا در جدول ۱ اقدام به شناسایی شاخص‌ها و مؤلفه‌های کلیدی برنامه‌ی درسی مبتنی بر بهزیستی در پیشینه‌ی پژوهشی موجود پرداخته می‌شود.

جدول شماره ۱: شاخص‌ها و مؤلفه‌های برنامه‌درسی مبتنی بر بهزیستی فراگیران دوره دوم ابتدایی

ردیف	محقق/ محققان	سال	شاخص‌ها و مؤلفه‌های برنامه‌ی درسی مبتنی بر بهزیستی
۱	et AL Hu	۲۰۲۱	برقراری روابط اجتماعی، عزت نفس، احساس مثبت، معناداری در زندگی، سلامت جسمی، تعاملات اجتماعی، نظارت معلم بر اصلاح فرآیندها، یادگیری مبتنی بر بازی، بازی نقش آفرین
۲	Rassaby et Al	۲۰۲۱	کمال گرایی، توجه به زمان صرف شده برای وظایف تحصیلی، دوری از اضطراب و استرس، توجه به پیشرفت تحصیلی، نظارت و اصلاح فرآیند آموزشی و رویکرد آموزشی مبتنی بر تیم

۳	Braun et Al	۲۰۲۰	اجازه دادن برای ابراز وجود، آموزش مهارت های تنظیم هیجان، دوری از پریشانی عاطفی، مثبت نگری به وقایع، تعامل با معلم، پشتکار حرفه‌ای، تسهیل‌گری فرآیند یادگیری، رهبری فراگیر، مشاهده تأملی
۴	Rand et Al	۲۰۲۰	امید به آینده به جای خوش بینی صرف، توجه به نقش‌های منحصر به فرد افراد، رضایت از زندگی، توجه به عاطفه مثبت و منفی، تعاملات اجتماعی، آگاهی ادراکی و وسعت اندیشه معلم، استقبال از نظرات متفاوت، تعاملات آموزشی باز، خودآموزی اکتشافی، محتوای وابسته به تفسیر، محتوای مرتبط با دنیای واقعی، خودنظارت‌گری و خود تصحیح‌گری
۵	Lavy et Al	۲۰۲۰	مراقبت از خود، برخورداری از اعتماد به نفس، مشارکت در فعالیت‌های مدرسه، توجه به روابط معلم و دانش‌آموز، حس معناداری در محیط کار، تعامل با معلم، توجه به ساخت دانش، محتوای باز و مشارکتی، محتوای مرتبط با دنیای واقعی و زمینه
۶	et al Rodríguez	۲۰۲۰	توجه به عاطفه مثبت، برخورداری از خودکارآمدی، تاب‌آوری و احساس تعلق به مدرسه، رضایت از زندگی، استقبال از نظرات متفاوت، تعاملات آموزشی باز، دانش معلم و رویکرد تعاملی مدیریت کلاس، پشتکار حرفه‌ای، فعالیت‌محوری، تکالیف عملی، ارزیابی اثربخشی و فرآیندی، خودنظارت‌گری و خود تصحیح‌گری
۷	et al van den Bogerd	۲۰۲۰	تقویت سرمایه‌های اجتماعی، توجه به زمان استراحت و فعالیت و تعادل میان آن‌ها، محیط آرام و مرتبط با طبیعت، استفاده از کلاس‌های سبز(ادغام با طبیعت)، آگاهی ادراکی و وسعت اندیشه معلم، دانش حرفه‌ای، خلاقیت معلم، دانش پژوهی، یادگیری ترکیبی، کنش محوری، تکالیف عملی، محتوای باز و مشارکتی، وجود واقعیت چندگانه در محتوا، ارزشیابی اثربخشی
۸	Liu et Al	۲۰۲۰	بازتاب فردی، توجه تحصیلی، امید به زندگی، ارتباط با مدرسه، توانایی دفاع از خواسته و مطالبه‌گری، خلاقیت معلم، رویکرد تعاملی مدیریت کلاس، تسهیل‌گری فرآیند یادگیری، تنوع در محیط مجازی و هماهنگی بین بخشی و تغییر چیدمان کلاس
۹	et al Dennis	۲۰۲۰	توجه به راهبردهای خودمراقبتی، تحرک و ارتباطات اجتماعی، وفاداری به ارزش‌ها، یادگیری با همتایان، توجه به نیازهای و علایق فراگیر در آموزش، خودآموزی اکتشافی، بستر غنی آموزشی، تجهیزات غنی، تنوع در محیط مجازی
۱۰	Shan et Al	۲۰۲۰	توانایی برقراری رابطه، خودمختاری، شایستگی، پاسخ‌گویی اجتماعی، توجه به علایق فراگیر، کنش محوری، محتوای خودآموز و منعطف، تغییر چیدمان کلاس، هماهنگی بین بخشی در مدرسه، بستر غنی مجازی
۱۱	Thorburn	۲۰۲۰	تاکید بر ارزش‌ها و منش‌ها، درک دانش موضوعی، توجه به یادگیری لذت‌بخش، خودشکوفایی فردی، خودآگاهی، خود مدیریت، آگاهی اجتماعی و مدیریت اجتماعی
۱۲	Danker et Al	۲۰۱۹	حمایت عاطفی، فراهم‌سازی زمینه رشد شخصی، هدف‌داری و پیگیری اهداف، منعطف بودن محتوا، ارزیابی عملی، تغییر چیدمان کلاس، تفکر انتقادی فراگیر، خلاقیت و استدلال
۱۳	Virtanen et Al	۲۰۱۹	توجه به اشتیاق شغلی، رفع خستگی عاطفی، توجه به رفاه معلم، توجه به رابطه‌ی معلمان با هم‌دیگر و دانش‌آموزان، دوری از استرس، شناخت ویژگی‌های مثبت و منفی خود، خودآموزی محتوا و غیر تعینی، داشتن اهداف روشن، خلاقیت و استدلال
۱۴	Zhu et Al	۲۰۱۹	ایجاد فضای عاطفی و صمیمی در کلاس درس، همدلی و احترام به هم‌کلاسی‌ها، ارتباط بین فرهنگی با دیگران، توسعه یادگیری مرتبط و سازنده
۱۵	& Ha Jue	۲۰۱۸	ارزیابی هیجانی، هویت حرفه‌ای، تعهد کاری، حمایت محیطی، پیشرفت در زمینه اهداف، رضایت کاری
۱۶	He et Al	۲۰۱۸	خودکارآمدی، تاب‌آوری و ذهن آگاهی، حمایت اجتماعی، تعامل با محیط کاری پیچیده و در حال تغییر
۱۷	Tharani et Al	۲۰۱۷	نقش معلم و رویکرد تدریس، مطالبات دانشگاهی، منابع یادگیری و حمایت نهادی، ایجاد فضا و محیط بدون استرس
۱۸	Klein	۲۰۱۷	فعالیت منظم بدنی، تشویق تحرک و فعالیت بدنی، توجه به اهمیت تربیت بدنی در برنامه درسی
۱۹	Shoshani & Eldor	۲۰۱۶	کمک گرفتن از همسالان، استفاده از منابع غیررسمی، مشارکت کاری معلمان با هم‌دیگر، تعهد سازمانی، رضایت شغلی، جو یادگیری پذیرا
۲۰	Klainin et al	۲۰۱۶	شفقت به خود، قضاوت خود، ذهن آگاهی، خودکارآمدی، حمایت خانواده، حمایت از دوستان و حمایت از افراد
۲۱	Xu, Wang & David	۲۰۱۶	اراده کاری، رضایت از زندگی، تعیین هدف، توانایی تصمیم‌گیری تحصیلی، خودکنترلی، توجه به تعاملات اجتماعی سازنده
۲۲	Ryff	۲۰۱۴	پذیرش خود (قبول جنبه‌های متفاوت خود و داشتن نگرش مثبت به خود، زندگی و گذشته خویش)، استقلال (توانایی ایستادن در برابر فشارهای اجتماعی)، تسلط بر محیط (توانایی خلق یا انتخاب محیط بنا به شرایط)، هدفمندی (داشتن هدف و یافتن معنا در زندگی)
۲۳	Pietarinen et Al	۲۰۱۴	اهداف روشن، انسجام برنامه‌های درسی و محتوا، فراهم سازی امکانات یادگیری، وظیفه‌شناسی، تداوم و پشتکار
۲۴	& Lent Ezeofor	۲۰۱۴	توجه به تفاوت های فردی، توجه به شایستگی عاطفی، کنترل‌گری بر افکار، رفتار و احساسات در ارتباط با خود و دیگران، خودسازی رابطه‌ای، خودسازی شخصی و خودسازی جمعی
۲۵	Li et Al	۲۰۱۴	ارضای نیازهای جسمی و روان‌شناختی، خودکارآمدی اجتماعی، هدف گذاری صحیح زندگی، ارتباطات سازنده در فضای مجازی، سرزندگی و امیدواری
۲۶	et al Cederbaum	۲۰۱۴	توسعه‌ی مهارت‌ها و استراتژی‌های فراشناختی، احترام به حقوق اجتماعی، تلاش برای کار مؤثر با دیگران و حل تعارض، مشارکت در امور سیاسی و اجتماعی
۲۷	& Sinnema Priestley	۲۰۱۴	تاب‌آوری، شجاعت، قاطعیت، توجه به دموکراسی آموزشی، استقلال و انعطاف‌پذیری، توجه به خلاقیت، سرمایه‌گذاری علمی و توسعه پایدار
۲۸	Stupnisky et Al	۲۰۱۳	انعطاف‌پذیری، تحمل عاطفی، مراقبت از همتایان، انتقادپذیری، کنترل تحصیلی درک شده و احساس رشد دائمی
۲۹	Lent et Al	۲۰۱۲	خودکارآمدی تحصیلی، حمایت محیطی، هدف‌گذاری پیوسته و پیشرفته، رضایت تحصیلی، رضایت از حوزه تحصیلی

۳۰	Chen	۲۰۱۲	انگیزه و پیشرفت تحصیلی، امید به پیشرفت، عدم ایجاد فضای رقابتی، غربالگری روانی
----	------	------	---

دسته‌بندی کردن کلیه مؤلفه‌ها و شاخص‌های برنامه درسی مبتنی بر بهزیستی بر اساس یک مفهوم مشترک از طریق کدگذاری محوری بر مبنای شاخص‌های ارائه شده است که منجر به شناسایی ۷ بُعد (کد منتخب) شد، که نتایج کدگذاری محوری و منتخب در جدول شماره ۲ آورده شده است.

مرحله ششم: ارائه نتایج ترکیب

در این بخش ارائه نتایج ترکیب ابتدا تحلیل کیفی کدهای باز در کنار هم قرار گرفته و با کدگذاری مجدد، موارد همپوشی و قرابت معنایی باهم ترکیب شده و مؤلفه‌ها (کدهای محوری) استخراج می‌شود. در ادامه برای

جدول ۲: ابعاد برنامه درسی مبتنی بر بهزیستی فراگیران دوره دوم ابتدایی

کد منتخب	کد باز	کد محوری	کد منتخب
[۱۱]، [۹]، [۴]، [۱]	برقراری روابط اجتماعی	تعامل‌گرا	ویژگی فراگیر
[۱۳]، [۸]، [۶]، [۳]	تعامل با معلمان		
[۱۰]	توانایی برقراری رابطه		
[۱۴]	همدلی و احترام به همسالان	ویژگی‌های شخصی	
[۵]، [۱]	عزت نفس		
[۳۱]، [۱۴]، [۲]	کمال‌گرایی		
[۵]	اعتماد به نفس		
[۳۸]، [۳۱]، [۱۲]	انتقاد پذیری		
[۳۱]	خود کنترلی	خودراهبری	
[۸]، [۶]، [۳]	رهبری فرآیند یادگیری		
[۳۹]، [۲]، [۱۶]، [۱۱]، [۶]	برخورداری از خودکارآمدی		
[۲۷]، [۱۶]، [۶]	تاب آوری		
[۱۰]، [۸]	راهبردهای خود مراقبتی		
[۱۳]، [۱۰]	خودمختاری در فرآیند یادگیری		
[۲۴]، [۱۳]، [۱۱]	خودشکوفایی		
[۲۴]، [۱۱]	خودمدیریتی		
[۱۳]	شناخت ویژگی‌های شخصی خود		
[۲۴]	کنترل افکار و احساسات		
[۸]	توانایی دفاع از خواسته‌ها و مطالبه‌گری	انگیزش	
[۳۰]، [۲۵]	سرزندگی و امیدواری		
[۶]	انگیزش		
[۲]، [۱]	نظارت بر اصلاح فرآیندها	تسهیل‌گر	عینی
[۱۴]، [۸]، [۳]	تسهیل فرآیند یادگیری		
[۲]، [۱۷]، [۱۳]، [۱۲]	حمایت عاطفی	مهارت‌های عاطفی - ادراکی	
[۳]	اجازه دادن به فراگیر برای ابراز وجود		
[۳۰]، [۳]	آموزش مهارت‌های تنظیم هیجان		
[۱۳]، [۱۲]، [۶]، [۳]	دوری از تنش عاطفی		
[۱۳]، [۳]	مثبت نگری به وقایع		
[۴]	توجه به نقش منحصر به فرد افراد		
[۶]، [۴]	توجه به عواطف مثبت و منفی		
[۱۲]، [۷]، [۴]	آگاهی ادراکی و وسعت اندیشه		
[۶]، [۴]	استقبال از نظرات مخالف		
[۱۱]	درک دانش موضوعی		مهارت حرفه‌ای
[۳۱]، [۶]، [۳]	پشتکار حرفه‌ای		
[۱۰]، [۷]، [۶]	تخصص حرفه‌ای		
[۱۷]، [۶]	مهارت مدیریت کلاس		
[۷]	توجه به زمان استراحت و فعالیت		
[۳۷]، [۱۳]، [۱۲]، [۸]، [۷]	خلاقیت معلم	ارزش‌مدار	
[۱۱]، [۹]	وفاداری به ارزش‌ها		
[۱۱]، [۱۰]	پاسخگویی اجتماعی		
[۱۹]	تعهد		

[۱۷], [۱۳]	اشتیاق شغلی	انگیزش حرفه‌ای	شاخص‌های بهزیستی
[۱۹], [۱۳]	توجه به رفاه معلم		
[۳۱], [۱۹]	رضایت شغلی	بهزیستی ذهنی	
[۲۲], [۶], [۳], [۱]	احساس مثبت		
[۱۸], [۱]	سلامت جسمی		
[۱۴], [۳], [۲]	نیود تنش روانی		
[۲۸], [۸]	مبتنی بر بازتاب فردی		
[۳۹], [۲۵], [۲۳], [۲۲], [۲۱], [۱۳], [۱۲]	هدفداری		
[۲۰], [۱۶]	ذهن آگاهی	بهزیستی روان‌شناختی	
[۱۸]	فعالیت منظم بدنی		
[۱]	معناداری در زندگی		
[۳۰], [۸], [۴]	امید به آینده		
[۳۱], [۸], [۴]	رضایت از زندگی		
[۲۰]	شفقت به خود		
[۳۰]	غریبالگری روانی	بهزیستی اجتماعی	
[۲۶]	توسعه مهارت فراشناختی		
[۲۲], [۲۱], [۸], [۴], [۱]	تعاملات اجتماعی مثبت		
[۱۳], [۱۰], [۶], [۴]	تعاملات باز		
[۲۶], [۲۲], [۱۰], [۷]	تقویت سرمایه اجتماعی		
[۳۹], [۲۰], [۱۷], [۱۶]	حمایت اجتماعی		
[۲۶]	مشارکت سیاسی-اجتماعی	بهزیستی تحصیلی	
[۲]	توجه به زمان صرف شده برای وظایف تحصیلی		
[۱۷], [۱۳], [۶], [۲]	دوری از اضطراب و استرس		
[۳۰], [۲۹], [۸], [۲]	پیشرفت تحصیلی		
[۶]	احساس تعلق به مدرسه		
[۳۱], [۸]	ارتباط منظم با مدرسه		
[۲۱]	تصمیم‌گیری تحصیلی	فرآیند محور	
[۲۹]	رضایت تحصیلی		
[۱]	یادگیری مبتنی بر بازی		
[۱]	بازی نقش آفرین		
[۲]	رویکرد آموزش مبتنی بر تیم		
[۲۸], [۱۹], [۹]	یادگیری با همتایان		
[۱۹]	کمک کردن به همسالان	منتورینگ	
[۱۹]	مشارکت در یادگیری و آموزش		
[۱۴], [۳]	مشاهده تأملی		
[۱۳], [۹], [۴]	خودآموز اکتشافی		
[۷]	دانش پژوهی		
[۱۰], [۷]	کنش پژوهی		
[۲۴], [۱۱], [۱۰], [۹]	مبتنی بر علائق و نیاز فراگیر	مبتنی بر سازنده‌گرایی	
[۱۰]	کنش محوری		
[۲۳], [۶]	فعالیت محوری		
[۷]	یادگیری ترکیبی		
[۳۷], [۷], [۴]	محتوای آموزشی باز		
[۴]	محتوای وابسته به تفسیر		
[۱۳], [۷]	محتوای مشارکتی	کثرت‌گرا	
[۳۷], [۱۳]	غیرتعیینی بودن محتوا		
[۱۴]	مبتنی بر ارتباط بین فرهنگی		
[۷], [۴]	محتوای مربوط به دنیای واقعی		
[۷]	وجود واقعیت‌های چندگانه در محتوا		
[۲۷], [۱۹], [۱۲]	منعطف بودن محتوا		منعطف
[۱۹]	توجه به منابع غیررسمی		
[۲۷], [۲۳]	انسجام محتوا		

	خودآموزی محتوا	خودآموز	
	محتوای خودگردان		
[۳۰], [۱۳]			
[۳۷]			
[۶], [۴]	خود نظارت‌گری	رویکرد خود گردان	ارزشیابی
[۶], [۴]	خود تصحیح‌گری		
[۱۰]	محتوای خودآموز		
[۱۲], [۶]	مبتنی بر عملکرد	رویکرد عملگرا	
[۷], [۶]	تکالیف عملی		
[۱۰]	محتوای منعطف		
[۶]	ارزیابی اثربخش و فرآیندی	فرآیندی و اثربخش	
[۷]	ارزشیابی اثربخش		
[۳۱], [۱۳], [۸], [۶]	تعاملات آزاد و باز	آزاد و هماهنگ	محیط
[۱۰]	هماهنگی بین بخشی در مدرسه		
[۳۰], [۲۲], [۱۷], [۷]	محیط آرام	صمیمی و پذیرا	
[۹], [۷]	مبتنی بودن بر طبیعت و محیط واقعی (کلاس سبز)		
[۲۸], [۲۴], [۲۲], [۱۹], [۱۷], [۱۴]	ایجاد محیط عاطفی و صمیمی		
[۳۳], [۱۰], [۹], [۸]	تنوع در محیط مجازی	متنوع و غنی	
[۱۶], [۱۳], [۱۰], [۸]	چیدمان متنوع کلاس		
[۲۳], [۱۶], [۹]	بستر غنی آموزشی		
[۱۷], [۹]	محیط مجهز		
[۱۶]	محیط پویا و متغیر		

بحث و نتیجه گیری

بهزیستی و کیفیت زندگی از شاخص‌ها و مؤلفه‌های اساسی مورد توجه دست‌اندرکاران نظام‌های آموزشی در سطوح مختلف است. شناخت شاخص‌ها و مؤلفه‌های برنامه‌های درسی مبتنی بر بهزیستی زمینه توجه به این مهم در فرآیندهای آموزشی - تربیتی در نظام‌های آموزشی را فراهم می‌سازد. از این رو در این پژوهش بر آن شدیم که به شناسایی شاخص‌ها و مؤلفه‌های برنامه‌های درسی مبتنی بر بهزیستی برای دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی بپردازیم. تلفیق نتایج پژوهش‌های مختلف در این زمینه ابعادی چون ویژگی‌های فراگیران، مربی، شاخص‌های بهزیستی، رویکردهای یاددهی - یادگیری، محتوا، ارزشیابی و ویژگی محیط را شناسایی کرد.

ویژگی فراگیران: روش‌های نوین یادگیری، تأکید بر نقش یادگیرنده به‌عنوان سازنده دانش و اطلاعات دارند (Hosseinzadeh Yousefi & Ebrahimi Ghavam, 2008). تعاملات فراگیر با محیط اطراف نشان‌دهنده درک او از معانی مفاهیم است (Salibi, 2011). در برنامه درسی مبتنی بر بهزیستی فراگیران و ویژگی‌های شخصیتی آن‌ها نقش مهمی در پیشبرد اهداف برنامه دارد؛ چرا که این

گونه برنامه‌ها برای فراگیران طراحی و تبیین می‌شود. تلفیق نتایج پژوهش‌های مختلف در زمینه ویژگی‌ها و مؤلفه‌های فراگیران در برنامه درسی مبتنی بر بهزیستی شاخص‌هایی چون تعامل‌گرایی فراگیر، ویژگی‌های شخصی، خودراهبری و انگیزش فراگیران را مورد تأکید قرار می‌دهند. با نگاهی کل‌نگر به این یافته‌ها خودمدیریتی و برقراری روابط پویای فراگیر با محیط منجر به بهزیستی در سایر شاخص‌های زندگی می‌شود. یافته‌های این بخش از پژوهش در راستای پژوهش‌های هیو و همکاران (Hu Et Al, 2021) و رسابی و همکاران (Rassaby et Al, 2021) و چن (Chen, 2012) هم‌راستا است.

ویژگی مربی: تدریس موقعیت تعاملی بین معلم و دانش‌آموز است. تعاملات بین معلم و دانش‌آموزان تأثیر بسیاری بر انگیزه‌ی دانش‌آموزان دارد (Davis, 2003)؛ همچنین نوع، میزان و کیفیت ارتباط یکی از مهم‌ترین عناصر برای آموزش و یادگیری است (Newberry, 2005). تلفیق یافته‌های پژوهش‌های مختلف در این بخش نشان‌دهنده محورهایی چون تسهیل‌گری معلم در فرآیندهای آموزشی، داشتن

فراهم می‌سازد. یافته‌های این بخش از پژوهش در راستای پژوهش‌های ژئو و همکاران (Zhu et Al, 2019) و هو و همکاران (He et Al, 2021) است.

محتوا: محتوا از عناصر مهم برنامه‌های درسی است که به فراگیران ارائه می‌شود تا ورود آن‌ها را به فعالیت‌های آموزشی و رسیدن آنان به اهداف تعیین‌شده در برنامه را تسهیل و امکان‌پذیر سازند. اولین گام در تحقق اهداف آموزشی انتخاب محتوای مناسب است (Maleki, 2015). تلفیق یافته‌های پژوهش‌های مختلف در زمینه‌ی محتوای آموزشی برنامه درسی مبتنی بر بهزیستی ویژگی‌هایی چون کثرت‌گرایی در محتوا، واقع‌گرایی، انعطاف و خودآموزی محتوا مورد تأکید بود. محتوا در برنامه‌ی درسی مبتنی بر بهزیستی باید فراهم‌کننده بستری برای روان‌شناختی و شرایط فراگیران باشد. یافته‌های این بخش از پژوهش در راستای یافته‌های لیو و همکاران (Liu et Al, 2020) و دانکر و همکاران (Danker et Al, 2019) است.

ارزشیابی: فرآیند برنامه درسی با ارزشیابی شروع و با آن پایان می‌یابد. در زمینه‌ی ارزشیابی ملاک‌ها و استانداردهای مختلفی وجود دارد که برخی از آن‌ها عبارت است از: عملی بودن، سودمندی، درستی و دقت است (Fathi Vajargah, 2015). تلفیق یافته‌های پژوهش‌های مختلف نشان‌دهنده‌ی محورهای چون استفاده از رویکردهای خودگردان در ارزشیابی، استفاده از رویکردهای عمل‌گرا در ارزشیابی و استفاده از ارزشیابی در برنامه درسی مبتنی بر بهزیستی به عنوان ابزاری برای تحقق سایر اهداف آموزشی شناخته می‌شود و خود از موضوعیت رسمی برخوردار نیست. یافته‌های این بخش از پژوهش در راستای پژوهش‌های هیو و همکاران (He et Al, 2021)، لیو و همکاران (Liu et Al, 2020) و چن (Chen, 2012) است.

محیط: بهترین روش کار و پیشرفت یک فرد در جهت پیچیدگی و انعطاف‌پذیری، مناسب ساختن محیط با مرحله جاری رشد شخصیتی او می‌باشد (جوپس و همکاران، ۱۳۹۱). تلفیق یافته‌های پژوهش‌های مختلف در زمینه ویژگی‌های محیط در برنامه درسی مبتنی بر

مهارت‌های ارداکی - عاطفی در زمینه‌های آموزشی، مهارت‌های حرفه‌ای معلم، ارزش‌مداری معلم و انگیزش حرفه‌ای معلم است. معلم در فرآیند آموزشی نقش مهمی دارد و بهزیستی تحصیلی فراگیران را که از جمله شاخص‌های اصلی بهزیستی در برنامه درسی هستند، هدایت مستقیم می‌کند؛ اگر چه سایر شاخص‌های بهزیستی نیز تحت تأثیر عملکرد حرفه‌ای معلمان است. یافته‌های این بخش از پژوهش در راستای پژوهش‌های لیو و همکاران (Liu et Al, 2020) و دنیز و همکاران (Dennis et Al, 2020) هم‌راستا است.

شاخص‌های بهزیستی: بهزیستی دارای ابعاد و شاخص‌های مختلفی است که در زمینه‌ی آن توافق کلی وجود ندارد (کادیمی و همکاران، ۲۰۱۶). مشخص شدن شاخص‌های بهزیستی زمینه‌ی توجه بیشتر به ابعاد آن و برنامه‌ریزی دقیق‌تر را فراهم می‌آورد. تلفیق یافته‌های پژوهش‌های مختلف در این زمینه شاخص‌ها و محورهایی چون بهزیستی ذهنی، بهزیستی روان‌شناختی، بهزیستی اجتماعی و بهزیستی تحصیلی را مورد شناسایی قرار دادند. شاید مهم‌ترین بخش از یافته‌های این پژوهش شناسایی شاخص‌های مختلف بهزیستی در پژوهش‌های مختلف باشد. شناخت شاخص‌های مختلف بهزیستی و محورهای آن زمینه برنامه‌ریزی دقیق‌تر و اصولی‌تر در این زمینه را فراهم می‌آورد. یافته‌های این بخش از پژوهش در راستای پژوهش‌های شان و همکاران (Shan et Al, 2020) و دانکر و همکاران (Dennis et Al, 2020) و چن (Chen, 2012) هم‌راستا است.

روش‌های یاددهی- یادگیری: انتخاب راهبردهای مناسب در فرآیند یاددهی- یادگیری، تسهیل‌کننده انتقال دانش، اطلاعات و فرآیندهای یادگیری فراگیران خواهد بود (Fathi Vajargah, 2015). در این بُعد یافته‌های پژوهش‌های مختلف رویکردهایی چون فرآیند محوری در آموزش، منتورینگ، مبتنی بودن بر سازنده‌گرایی و روش‌های تدریس فعال را مورد شناسایی قرار داد. توجه به این رویکردهای آموزشی ضمن بهزیستی تحصیلی فراگیران زمینه‌ی رشد روان‌شناختی، ذهنی و تعامل-گرایی اجتماعی و اجتماعی شدن آنان در فرآیند آموزش را

آورده است؛ بلکه منجر به توسعه آن در سایر نظام‌های اجتماعی نیز می‌شود. از جمله محدودیت‌های این پژوهش نبود پژوهش مناسب فارسی با توجه به معیارهای ورود و خروج در نظر گرفته شده در این زمینه بود. طبق یافته‌های پژوهش توصیه می‌شود:

- در مدارس به خودراهبری و انگیزش فراگیران توجه شود.
- در گزینش معلمان به مهارت‌های عاطفی و حرفه‌ای آنان توجه شود.
- در رویکردهای یاددهی - یادگیری به فرآیندمحوری و رویکردهای نوین چون منتورینگ توجه شود.
- محتوای آموزشی به صورت کثرت‌گرا و منعطف انتخاب شود.
- از رویکردهای عمل‌گرا و خودگردان در ارزشیابی برنامه‌های درسی انتخاب شود.
- محیط مراکز آموزشی به صورت آزاد و متنوع تعریف شود.

بهزیستی نشان‌دهنده محورهایی چون آزاد و هماهنگ بودن محیط آموزشی با سایر عناصر برنامه درسی، صمیمی و پذیرا بودن محیط آموزشی و متنوع و غنی بودن محیط آموزشی است. محیط در برنامه‌ی درسی مبتنی بر بهزیستی نقش مهمی در هویت و تثبیت آن دارد. یافته‌های این بخش از پژوهش در راستای پژوهش‌های رسابی و همکاران (Rassaby et Al, 2021) و هو و همکاران (He et Al, 2021) است.

توجه به بهزیستی فراگیران از اهداف مهم نظام تعلیم و تربیت است. در این پژوهش سعی شد با تلفیق پژوهش‌های مختلف در زمینه بهزیستی فراگیران شاخص‌ها و مؤلفه‌های برنامه درسی مبتنی بر بهزیستی فراگیران دوره دوم ابتدایی شناسایی شود. با توجه به یافته‌های این پژوهش توصیه به طراحی الگوهای بومی برنامه درسی مبتنی بر بهزیستی برای فراگیران می‌شود. بهزیستی برنامه‌های درسی، حلقه‌ی گم شده‌ی نظام تعلیم و تربیت است که توجه به آن نه تنها زمینه‌ی پویایی برنامه‌های درسی و مدارس را فراهم

References

- Aalipour, K., Abbasi, M., Mirderikvand, F. (2017). The Effect of Teaching Breath's thinking Strategies on Subjective Well-Being and Tolerance of Ambiguity among Students. *Journal of Education Strategies in Medical Sciences*, 47(11), 1-10. [in Persian]
- Armstrong, A. C. (2008). The fragility of group flow: The experiences of two small groups in a middle school mathematics classroom. *The Journal of Mathematical Behavior*, 27(2), 101-115.
- Braun, S. S., Schonert-Reichl, K. A., & Roeser, R. W. (2020). Effects of teachers' emotion regulation, burnout, and life satisfaction on student well-being. *Journal of applied developmental psychology*, 69(1), 101-131.
- Cadime, I. Pinto, A. M. Lima, S., Rego, S., Pereira, J., & Ribeiro, I. (2016). Well-being and academic achievement in secondary school pupils: The unique effects of burnout and engagement. *Journal of adolescence*, 53, 169-179.
- Cederbaum, J. A., Gilreath, T. D., Benbenishty, R., Astor, R. A., Pineda, D., DePedro, K. T., ... & Atuel, H. (2014). Well-being and suicidal ideation of secondary school students from military families. *Journal of Adolescent Health*, 54(6), 672-677.
- Chen, S. K. (2012). Internet use and psychological well-being among college students: A latent profile approach. *Computers in Human Behavior*, 28(6), 2219-2226.
- Cratsley, K., & Mackey, T. K. (2018). Health policy brief: Global mental health and the United Nations' sustainable development goals. *Families, Systems, & Health*, 36(2), 225-254.
- Csikszentmihalyi, M. (2000). *Beyond boredom and anxiety* (25th anniversary ed). San Francisco: Jossey-Bass (Original work published in 1975).

- Danker, J., Strnadová, I., & Cumming, T. M., (2019). Picture my well-being: Listening to the voices of students with autism spectrum disorder. *Research in developmental disabilities*, 89(2), 130-140.
- Davis, H. A., (2003). Conceptualizing the role and influence of student- teacher relationships on children's social and cognitive development. *Educational Psychologist*, 38 (4), 207-234.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M., (2008). Facilitating optimal motivation and psychological well-being across life's domains. *Canadian psychology/Psychologie canadienne*, 49(1), 14-25.
- Dennis, D., Furness, A., Brosky, J., Owens, J., & Mackintosh, S., (2020). Can student-peers teach using simulated-based learning as well as faculty: A non-equivalent posttest-only study. *Nurse Education Today*, 91(4), 104-147.
- Diener, E., Suh, E.M., Lucas, R.E., Smith, H.L., (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 588(7), 832-708.
- Ebrahimi Ghavam, S, and Hosseinzadeh Yousefi, Gh. H., (2008). The theory of constructivism and its application in education. *School growth*, 4(1), 24-33. [in Persian]
- Egbert, M. D., & Barandiaran, X. E., (2014). Modeling habits as self-sustaining patterns of sensorimotor behavior. *Frontiers in Human Neuroscience*, 41(5), 590-612.
- Ezeofor, I., & Lent, R. W., (2014). Social cognitive and self-construal predictors of well-being among African college students in the US. *Journal of Vocational Behavior*, 85(3), 413-421.
- Fathi Vajargah, K., (2015). Basic principles and concepts of curriculum planning. Tehran: Science of Masters. [in Persian]
- Frisch, M. B., (2005). Quality of life therapy: Applying a life satisfaction approach to positive psychology and cognitive therapy. John Wiley & Sons.
- Goldsmith, A. H., Veum, J. R., & Darity Jr, W. (2000). Working hard for the money? Efficiency wages and worker effort. *Journal of Economic Psychology*, 21(4), 351-385.
- Gracie, D. J., Irvine, A. J., Sood, R., Mikocka-Walus, A., Hamlin, P. J., & Ford, A. C., (2017). Effect of psychological therapy on disease activity, psychological comorbidity, and quality of life in inflammatory bowel disease: a systematic review and meta-analysis. *The Lancet Gastroenterology & Hepatology*, 2(3), 189-199.
- He, F. X., Turnbull, B., Kirshbaum, M. N., Phillips, B., & Klainin-Yobas, P. (2018). Assessing stress, protective factors and psychological well-being among undergraduate nursing students. *Nurse education today*, 68(21), 4-12.
- Hu, X., Chen, J., & Wang, Y. (2021). University students' use of music for learning and well-being: A qualitative study and design implications. *Information Processing & Management*, 58(1), 102-119.
- Jue, J., & Ha, J. H., (2018). The professional identity, career commitment and subjective well-being of art therapy students. *The Arts in Psychotherapy*, 57(1), 27-33.
- Keyes, C. L., (2006). Mental health in adolescence: Is America's youth flourishing?. *American journal of orthopsychiatry*, 76(3), 395-402.
- Klainin-Yobas, P., Ramirez, D., Fernandez, Z., Sarmiento, J., Thanoi, W., Ignacio, J., & Lau, Y.,

- (2016). examining the predicting effect of mindfulness on psychological well-being among undergraduate students: A structural equation modelling approach. *Personality and individual differences*, 91(7), 63-68.
- Klein, S., (2017). Building From the Ground Up: The Key to Health and Well-Being in Schools. *LEARNing Landscapes*, 10(2), 17-21.
- Lavy, S., & Naama-Ghanayim, E. (2020). Why care about caring? Linking teachers' caring and sense of meaning at work with students' self-esteem, well-being, and school engagement. *Teaching and Teacher Education*, 91(5), 103-126.
- Lent, R. W., do Céu Taveira, M., & Lobo, C., (2012). Two tests of the social cognitive model of well-being in Portuguese college students. *Journal of Vocational Behavior*, 80(2), 362-371.
- Li, C., Shi, X., & Dang, J. (2014). Online communication and subjective well-being in Chinese college students: The mediating role of shyness and social self-efficacy. *Computers in Human Behavior*, 34, 89-95.
- Liu, Y., Carney, J. V., Kim, H., Hazler, R. J., & Guo, X. (2020). Victimization and students' psychological well-being: The mediating roles of hope and school connectedness. *Children and Youth Services Review*, 108(4), 104-124.
- Masoumparast, Sh., Bahramabadi, M., Khoeini, F., Moradi, H., (2021). Designing a model of Psychological Well - Being According to psychological capital. *Journal of New Approaches in Educational Sciences(JNAES)*, 3(3), 59-67. [in Persian]
- Csikszentmihalyi, M., (2014) *Applications of Flow in Human Development and Education*. Netherlands: Springer .
- Myers, D. G., & Diener, E. (2018). The scientific pursuit of happiness. *Perspectives on Psychological Science*, 13(2), 218-225.
- Nasirzadeh, S., Nargesian, J. (2019). Investigating the effect of metacognitive beliefs on academic well-being mediated by students' perfectionism. *School Psychology*, 8 (3), 177-195. [in Persian]
- Newberry M., (2005). Identified phases in the building and maintaining of positive teacher-student relationships. *Teaching and Teacher Education*, 26(8), 1695-703.
- Nezami Ranjbar, T., and Kakabrai, K., (2019). Predicting students' mental well-being based on social problem solving, social health and parental differentiation. *Fifth National Conference on Recent Innovations in Psychology, Applications and Empowerment with a focus on psychotherapy*, Tehran. [in Persian]
- Park, N., & Peterson, C. (2008). Positive psychology and character strengths: Application to strengths-based school counseling. *Professional school counseling*, 12(2), 215-235.
- Pietarinen, J., Soini, T., & Pyhältö, K. (2014). Students' emotional and cognitive engagement as the determinants of well-being and achievement in school. *International Journal of Educational Research*, 67(5), 40-51.
- Priestley, M., & Sinnema, C. (2014). Downgraded curriculum? An analysis of knowledge in new curricula in Scotland and New Zealand. *Curriculum Journal*, 25(1), 50-75.
- Rand, K. L., Shanahan, M. L., Fischer, I. C., & Fortney, S. K. (2020). Hope and optimism as predictors of academic performance and subjective well-being in college

- students. Learning and Individual Differences, 81(5), 101-126.
- Rassaby, M., Cassiello-Robbins, C., & Sauer-Zavala, S. (2021). When perfect is never good enough: The predictive role of discrepancy on anxiety, time spent on academic tasks, and psychological well-being in university students. *Personality and Individual Differences*, 168(5), 110-135.
- Rezaian, M., Lashani, M. (2015). The Moderating Role of Mental Health in the Relationship between Quality of Life and Social Welfare. 4th International Conference on Psychology and Social Sciences, Tehran. [in Persian]
- Rodríguez, S., Valle, A., Gironelli, L. M., Guerrero, E., Regueiro, B., & Estévez, I., (2020). Performance and well-being of native and immigrant students. Comparative analysis based on PISA 2018. *Journal of Adolescence*, 85, 96-105.
- Ryff, C. D., (2014). Psychological well-being revisited: Advances in the science and practice of eudaimonia. *Psychotherapy and psychosomatics*, 83(1), 10-28.
- Ryff, C.D., (1995). Psychological well-being in adult life current. *Directions in psychological sciences*, 4(7), 99-104.
- Sagone, E., & De Caroli, M. E. (2014). Relationships between psychological well-being and resilience in middle and late adolescents. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 141(4), 881-887.
- Salibi, J. (2011). An analysis of the contribution of non-verbal communication in social interaction. *Cultural Sociology, Institute of Humanities and Cultural Studies*, 2 (2), 101-119. [in Persian]
- Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55, 5-14.
- Shafiei, H., Barhemat, A. (2020). Effectiveness of cognitive-behavior play therapy on academic resilience and academic well-being of students with dyscalculia. *Journal of Learning Disabilities*, 9(4), 153-159. [in Persian]
- Shalian, J. (2021). The relationship between teachers' communication skills and students' academic well-being with emphasis on the mediating role of academic adjustment in girls' high schools in Kashmar. *Journal of Management and Education Perspectives*, 3 (1), 167-195. [in Persian]
- Shan, L., Manzione, L. C., & Azagba, S. (2020). Psychological well-being and dual-use of cigarettes and e-cigarettes among high school students in Canada. *Journal of Affective Disorders*, 265, 357-363.
- Shoshani, A., & Eldor, L. (2016). The informal learning of teachers: Learning climate, job satisfaction and teachers' and students' motivation and well-being. *International Journal of Educational Research*, 79, 52-63.
- Sohrabi, Z., Qalami, Z., (2019). The relationship between emotional and social well-being and students' academic purposefulness. *Developmental Psychology*, 8 (7), 118-113. [in Persian]
- Stupnisky, R. H., Perry, R. P., Renaud, R. D., & Hladkyj, S., (2013). Looking beyond grades: Comparing self-esteem and perceived academic control as predictors of first-year college students' well-being. *Learning and Individual Differences*, 23, 151-157.

- Subhi Gharamaleki, N., Pourabdol, S., and Sajjadpour, S. H. (2018). The effectiveness of social skills training on improving the social well-being of bullying students. *Journal of Psychological Methods and Models*, 9 (34), 1-16. [in Persian]
- Suzani, Z., Afshari Nia, K., Sadat Hosseini, S. and Amiri, H., (2022). The effect of spiritual intelligence training on psychological well-being and self-control, *Journal of Psychology and Religion*, 14 (4), 69-82. [in Persian]
- Tharani, A., Husain, Y., & Warwick, I. (2017). Learning environment and emotional well-being: A qualitative study of undergraduate nursing students. *Nurse Education Today*, 59(21), 82-87.
- Thorburn, M. (2020). Personal well-being and curriculum planning: a critical comparative review of theory, policy and practice coherence. *Educational Review*, 72(6), 785-799.
- van den Bogerd, N., Dijkstra, S. C., Tanja-Dijkstra, K., de Boer, M. R., Seidell, J. C., Koole, S. L., & Maas, J., (2020). Greening the classroom: Three field experiments on the effects of indoor nature on students' attention, well-being, and perceived environmental quality. *Building and Environment*, 171, 106-135.
- 61- Van Rooij, E. C., Jansen, E. P., & van de Grift, W. J., (2017). Secondary school students' engagement profiles and their relationship with academic adjustment and achievement in university. *Learning and Individual Differences*, 54, 9-19.
- Virtanen, T. E., Vasalampi, K., Torppa, M., Lerkkanen, M. K., & Nurmi, J. E., (2019). Changes in students' psychological well-being during transition from primary school to lower secondary school: A person-centered approach. *Learning and Individual Differences*, 69, 138-149.
- World Health Organization. (2017). Depression and other common mental disorders: global health estimates.
- Xu, S., Wang, Z. J., & David, P. (2016). Media multitasking and well-being of university students. *Computers in Human Behavior*, 55, 242-250.
- Zhu, X., Tian, L., Zhou, J., & Huebner, E. S. (2019). The developmental trajectory of behavioral school engagement and its reciprocal relations with subjective well-being in school among Chinese elementary school students. *Children and Youth Services Review*, 99(21), 286-295.